

بررسی رابطه خودپنداره تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر پایه

چهارم تا ششم ابتدایی ناحیه دو رشت در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

فرشته برنجی توچائی^۱، سمیه ایران یار^۲، فاطمه پور رسول^۳، الهام سپهری جورشری^۴، سمیه یوسفی^۵

۱- لیسانس زبان انگلیسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

۲- لیسانس علوم تربیتی گرایش مدیریت و برنامه ریزی آموزشی دانشگاه پیام نور واحد رشت

۳- لیسانس زبان انگلیسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

۴- کارشناسی ارشد ریاضی کاربردی دانشگاه آزاد اسلامی واحد لشت نشا

۵- لیسانس علوم تربیتی گرایش مدیریت و برنامه ریزی آموزشی دانشگاه پیام نور واحد رشت

چکیده

این تحقیق با هدف بررسی رابطه خود پنداره تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری در این تحقیق والدین و کلیه دانش آموزان پسر پایه چهارم تا ششم ابتدایی ناحیه ۲ آموزش و پرورش شهر رشت بود که تعداد 400 نفر از آنها به روش تصادفی چند مرحله ای انتخاب شده بودند. در تجزیه و تحلیل آماری از میانگین، میانه، انحراف استاندارد، واریانس استفاده شد. از آزمون کلمونگراف اسمیرنوف استفاده شد. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه خودپنداره تحصیلی یی یسن چن (۲۰۰۴) استفاده شده است نتایج نشان میدهد بین خود پنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد. یعنی با افزایش خودپنداره تحصیلی دانش آموزان میانگین نمرات آنها نیز افزوده می شود.

واژه کلیدی: خود پنداره تحصیلی، پیشرفت تحصیلی، رشت، دانش آموزان، ابتدایی

مقدمه

این تحقیق جهت یافتن پاسخی به این سوال انجام شد که آیا خودپنداره تحصیلی تأثیری در وضعیت تحصیلی دانش آموزان دارد یا نه؟ طبق نظر اپستین^۱ (۱۹۷۱) والدین از طریق عوامل مختلف بر رشد عقلی و ذهنی فرزندان تأثیر می‌گذارند، (اپستین، ۱۹۹۰) منظور از سبک‌های تربیتی را در این جا شیوه‌هایی می‌داند که والدین برای تربیت فرزندان خود به کار می‌گیرند. سبک تربیتی، الگویی از نگرش‌هاست که والدین نسبت به فرزندان خود ابراز می‌کنند. این الگوها در شیوه‌ها و درجاتی که والدین نسبت به ارزش‌ها، رفتارها و معیارهایی که برای فرزندان خود وضع کرده‌اند، متفاوت می‌باشد (دارلینگ^۲، 1993 ترجمه جاودان، ۱۳۸۳). کودکی که بارها از سوی والدین به عنوان «تمیز و منظم» مورد خطاب قرار گرفته، تلاش می‌کند با آگاهی از انتظارات والدین، به آنها واکنش مثبت نشان دهد. یا همچنین می‌کوشد خودش را فردی تمیز و منظم جلوه دهد. این رفتارها و واکنش‌های والدین به تدریج باعث شکل‌گیری عقاید و نگرش‌های کودک در مورد خودش می‌شود؛ تا جایی که این ایده و افکار بیرونی، درونی شده و جذب ساختار شناختی کودک می‌گردند و پایه‌های شناخت و ارزش‌گذاری او را از «خودش» به وجود می‌آورند. برای والدین، اطلاع از نیازهای اساسی کودکان، نیازهای جسمی (تغذیه، خواب و استراحت کافی)، نیازهای عاطفی (محبت و پذیرش)، احساس امنیت، راهنمایی، کنترل، استقلال، ارزش و احترام به خود و دیگران، نیازهای اجتماعی (دوستی و رفاقت)، نیازهای ذهنی و شکوفایی عقلانی (محرک‌های ذهنی، محیط مساعد، راه‌های تفکر و اندیشه، راه‌های حل مسئله)، نیازهای خلاقیت، نیاز به ابراز خود، خود ارزش‌گذاری، خود-تنظیمی و خود-ادراکی، ضروری است، سینگر و نیستین^۳ (۲۰۰۱)، والدین با مشاهده رفتار کودکان و با استفاده از اطلاعات تربیتی خود، تلاش می‌کنند رفتارهای خود را در تعامل با فرزندان، به گونه‌ای تنظیم کنند که به آنها آسیب‌های روحی و جسمی نرسد. علاوه بر آن در کشف و جستجوی محیط و پرورش زمینه‌های خلاقیت و پیشرفت تحصیلی و یادگیری، به رشد طرح‌واره‌های شناختی آنها کمک می‌کنند، تا به درک و شناخت مثبت و مناسبی از خود و محیط برآیند (بالانتاین، ۲۰۰۱ ترجمه جاودان، ۱۳۸۳) از دیدگاه تئوری شناختی- اجتماعی بندورا (۱۹۸۶) انگیزش دانش‌آموزان نه یک مفهوم غریزی است و نه یک صفت شخصیتی، بلکه سازه‌ای است که تقریباً بر اساس فعالیت‌های یادگیری، تجارب و تعامل افراد با محیط حاصل می‌شود که از یک موقعیت به موقعیت دیگر و یا در زمینه و بافت‌های خانوادگی، فرهنگی و اجتماعی متنوع، متفاوت می‌باشد. بنابراین، اگر بافت خانواده، عوامل افزایش اعتماد به نفس فرزند را فراهم کند، این امر در پیشرفت رشد اخلاقی، اجتماعی و تحصیلی کودک، نقش بسزایی دارد. پیدایش چنین وضعیتی، تا حدود زیادی بستگی به نوع برخورد و رفتار والدین با فرزندان دارد؛ زیرا یکی از مهمترین عناصری که نقش اساسی در ایجاد رشد شناختی و عاطفی فرزندان دارد، والدین می‌باشند. بچر^۴ (۱۹۸۴) بیان می‌کند ارزشی که والدین برای تحصیلات و آموزشگاه قائل می‌شوند، می‌تواند ایده‌ها، نگرش‌ها و طرز تفکر فرزندان را نسبت به توانایی تحصیلی خویش و کمک به موفقیت و شکست آنان از طریق بازخورد مثبت یا منفی، تغییر دهد (بندورا، ۱۹۹۱، ترجمه جاودان 1383).

بیان مساله

۱. Epstein

۲. Darling

۳. Singer and weinstein

۴. Becher

حفظ ارتباط مثبت بین والدین و نوجوان می تواند انگیزه وی را در مورد آنچه به موفقیت تحصیلی اش مربوط می شود افزایش دهد (شاملو، ۱۳۸۶). شیوه تربیتی والدین به طور قابل پیامدها توجیهی مهمی را برای پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به دنبال دارد (بیرامی و خسروشاهی، ۱۳۸۹). از آنجا که فرزندان هر خانواده، آینده سازان مملکت هستند، پیشرفت تحصیلی آنها امری است که پس از سلامت جسمی و روانی، از اهمیت ویژه برخوردار است. حال با توجه به اینکه فرزندان در محیط خانواده رشد می یابند و تربیت می شوند. بنابراین الگوی تربیتی والدین نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی فرزندان شان دارد. پژوهش ها نشان می دهند از مهمترین عوامل تأثیرگذار بر شخصیت، عزت نفس و رفتار کودک رابطه والد- کودک است (صالحین، ۱۳۸۲) و روابط خانوادگی به طور کامل و روابط بین فرزندان به طور خاص، اثر عمیق و پایداری در پی ریزی رفتار های فردی کودک و برانگیختن روح زندگی، آرامش درونی و عزت نفس و در نتیجه بر سلامت روانی، جسمانی، اجتماعی و اقتصادی کودک دارد (وبستر، استراتونوهرمانان، ۲۰۰۸ به نقل از مزیدی، ۱۳۸۸) از این رو نفوذ والدین تنها در جنبه ارثی خلاصه نمی شود و انتخاب سبک فرزندپروری مناسب می تواند تأثیر مهمی در شکل گیری عزت نفس داشته باشد (ماسن، گیگان، هوستون و کانجر، ترجمه یاسایی ۱۳۸۰). نتایج پژوهش سونگ و هاتی (۱۹۸۴) نشان می دهد که، خودپنداره ی تحصیلی بسیار بیشتر از خودبیانگری و خودپنداره ی اجتماعی، پیشرفت تحصیلی را تحت تأثیر قرار می دهد. همچنین گوی، راتل، روی و لیتالین (۲۰۱۰) در پژوهشی نشان دادند که خودگردانی و انگیزش تحصیلی در رابطه ی خو بین دپنداره و عملکرد تحصیلی نقش میانجی را بازی می کند. هانگ (۲۰۱۱) نشان داد که خودپنداره ی مثبت بالا با عملکرد تحصیلی بالا مرتبط است و خودپنداره پایین با عملکرد تحصیلی پایین. مکائیلی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود با عنوان ارتباط خودپنداره و فرسودگی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر به این نتیجه رسیدند که بین خودپنداره تحصیلی، فرسودگی تحصیلی و زیرمقیاس های آن (خستگی، بی علاقهگی و ناکارآمدی تحصیلی) با عملکرد تحصیلی رابطه ی معناداری وجود دارد. نظر به کمبود پژوهش های در باب رابطه بین خودپنداره با پیشرفت تحصیلی در میان دانش آموزان ابتدایی، بر این صدد در آمدم به منظور یافتن پاسخ به ابهامات موجود در این زمینه به تحقیق فعلی مبادرت کنیم. اما در این پژوهش قصد داریم کاری جدید را انجام دهیم و تعامل این دو جنبه را با یکدیگر ترکیب نماییم یعنی رابطه شیوه های تربیتی والدین و خودپنداره مرتبط با مدرسه در خودپنداره مرتبط با مدرسه مورد بررسی قرار داده و به این سؤال پاسخ دهد آیا خودپنداره مرتبط با پیشرفت تحصیلی رابطه دارد.

اهمیت موضوع

خانواده مهمترین محیط اجتماعی است که رشد و تکامل کودکان را تحت تأثیر قرار می دهد. مثلاً نوع روابط خانوادگی تا حدود زیادی سرنوشت و ویژگی های شخصیتی آینده ی کودک را تعیین می کند و تجارب خانوادگی مختلف، باعث شکل گیری ادراک های متفاوتی از «خود» می شود. با وجود پذیرفته شدن تأثیر عوامل موروثی و محیطی در رشد و تکوین شخصیت، خانواده هم چنان به عنوان اولین و مهمترین پایگاهی که کودک در آن از کیفیت روابط انسانی آگاه یافته و در شکل گیری ویژگی های شخصیتی فرد نقش بسزایی ایفا می کند و نیز از لحاظ سازگاری فرد با جامعه و شناخت فرد از خودش دارای آثار وسیعی می باشند.

بسیاری از جامعه شناسان و روان شناسان معتقدند که ریشه ی بسیاری از مشکلات رفتاری و انحرافات شخصیتی در کودکان را باید در الگوهای تربیتی والدین و ویژگی های شخصیتی آنها جستجو نمود تجارب اولیه ی کودک در خانواده، سازنده و زیربنای شخصیت و رفتارهای بعدی کودک است و حتی ریشه بسیاری از انحرافات شخصیتی و بیماری های روانی را در پرورش نخستین کودک باید جستجو کرد (فرضی گلفزانی، ۱۳۷۹).

روابط والد- فرزند و سایر اعضای خانواده را می توان به عنوان نظام یا شبکه ای از بخش های متفاوتی دانست که در کنش متقابل با یکدیگرند. این کنش متقابل و نوع روابط عاطفی والد- فرزند، باعث ایجاد انتظارات و واکنش های خاصی در مورد «خود» می شود. البته رفتارهای مبتنی بر اندیشه و ادراک کودک، ممکن است مورد تشویق والدین قرار گیرند، و در نتیجه بر دامنه ی

بروز و گسترش رفتار و تصورات افزوده شود. و یا ممکن است از سوی والدین سرکوب شده و توجهی به آنها نشود از این رو نوع پالایش‌های فکری کودک به طور مستقیم و یا غیرمستقیم که از سوی والدین صورت می‌گیرد و بازخوردهای حاصله در روند نظام شکل‌گیری شخصیت فرزند و نگرش‌های او نقش مهمی ایفاء می‌نماید و زیربنای سبک ادراکی او را از «خود» پایه‌ریزی می‌کند (میون و گلدستین، ۲۰۰۲ ترجمه جاودان، ۱۳۸۳).

بدون شک نقش خانواده بعنوان مهمترین عامل تعیین کننده در رفتار فرزندان است یکی از مشکلات عمده ای که معمولاً والدین با آنها مواجه هستند عدم اطلاع کافی از چگونگی کاربرد شیوه‌های تربیتی مناسب در قبال فرزندان می باشد. والدین معمولاً از نتایج برخورد با فرزندان یا بازخوردی دریافت نمی‌کنند و یا پدر و مادر نمی‌داند در هر سنی از فرزندان چه انتظاراتی باید داشته باشند و این عدم آگاهی والدین از شیوه‌های صحیح تربیتی فرزندان موجب مشکلات در رفتار والدین با فرزندان شده و متعاقباً در شکل‌گیری خود پنداره نامناسب فرزندان نقش دارد. پژوهش حاضر در پی آن است تا بررسی کند می‌تواند بعنوان متغیر هایی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را فراهم نماید.

هدف های تحقیق

هدف کلی

هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه خود پنداره تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر پایه چهارم تا ششم ابتدایی ناحیه ۲ شهر رشت که در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به تحصیل هستند.

اهداف فرعی

- ۱- بررسی رابطه بین خود پنداره تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر
- ۲- مقایسه سهم خود پنداره تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر

سوال تحقیق

آیا بین خود پنداره تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر پایه چهارم تا ششم ابتدایی ناحیه ۲ شهر رشت رابطه وجود دارد؟

جامعه آماری

جامعه آماری در این پژوهش کلیه دانش آموزان مقطع چهارم تا ششم ابتدایی آموزش و پرورش ناحیه ۲ شهر رشت در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ می باشد.

برآورد حجم نمونه و روش نمونه گیری

با توجه به آمار کل دانش آموزان پسر پایه چهارم تا ششم مقطع ابتدایی ناحیه که ۵۴۰۰ نفر بودند با استفاده از جدول مورگان حجم نمونه ۴۰۰ دانش آموز پسر که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در شهر رشت مشغول به تحصیل بودند بطور تصادفی انتخاب شد. در این تحقیق برای انتخاب جامعه نمونه از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای استفاده شده بدین صورت که از کل ناحیه ۴ آموزش و پرورش ۸ مدرسه و از هر مدرسه ۴۲ نفر درسه پایه تحصیلی (چهارم، پنجم، ششم) و از هر کلاس ۱۴ نفر دانش آموز بطور تصادفی انتخاب شد.

روش گرد آوری اطلاعات

ابتدا برای انتخاب نمونه آماری به آموزش و پرورش ناحیه رشت مراجعه کرده و پس اخذ مجوز لازم از حراست جهت انجام پژوهش، لیستی از کلیه مدارس ابتدایی پسرانه در ناحیه ۲ تهیه شد (که ۳۶ مدرسه بود) پس از به دست آمدن تعداد کل دانش آموزان پسر پایه چهارم تا ششم ۸ مدرسه بطور تصادفی انتخاب شد و از هر مدرسه ۴۲ نفر و از هر پایه تحصیلی ۱۴ نفر بطور تصادفی انتخاب شد. پس از هماهنگی با کادر مدیریت به کلاس ها مراجعه و پس از توضیح پیرامون پژوهش و هدف آن و هم چنین توضیح درباره پرسشنامه ها و نحوه ی پرکردن آنها پرسشنامه در اختیار دانش آموزان قرار دادیم. پرسشنامه خود پنداره تحصیلی توسط دانش آموزان به مدت ۲۵ دقیقه به طول انجامید و سپس به جمع آوری پرسشنامه ها پرداخته شد.

ابزار اندازه گیری

روش اجرا

پرسشنامه خود پنداره تحصیلی

بررسی های آماری نشان دهنده ۲۰۰۴ توسط پی یسن چن پس از اجرا بر روی ۱۷۵۰ دانش آموز دوره دبستان ساخته شد. تمرکز پرسشنامه حاضر بر سنجش خود پنداره دانش آموزان دوره ابتدایی است.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

در این فصل پژوهش به تجزیه تحلیل داده های بدست آمده از نمونه آماری با استفاده از نرم افزار اس پی اس شد از میانگین ، میانه ، انحراف استاندارد، واریانس کجی و کشیدگی استفاده کردیم. قبل از تحلیل فرضیه ها در بخش دوم برای بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون کلمونگراف اسمیرنوف استفاده شد از آزمون ضریب همبستگی، رگرسیون و آزمون تحلیل واریانس استفاده کردیم.

توصیف داده ها

توزیع فراوانی پایه تحصیلی دانش آموزان

توزیع فراوانی مربوط به پایه تحصیلی

درصد	فراوانی	
۳۲	۱۳۰	پایه چهارم
۳۲	۱۳۰	پایه پنجم
۳۴	۱۴۰	پایه ششم
٪۱۰۰	۴۰۰	مجموع

نتایج جدول فوق نشان می دهد ۳۲ درصد دانش آموزان پایه چهارم، ۳۲ درصد پایه پنجم و ۳۴ درصد پایه ششم می باشند. نتایج جدول فوق نشان می دهد ۳۵,۲ درصد دانش آموزان مادرشان از نظر تحصیلی زیر دیپلم می باشند، ۵۶,۴ درصد دیپلم، ۶ درصد فوق دیپلم، ۲ درصد لیسانس، ۱ درصد فوق لیسانس و ۳,۸ درصد دکتری می باشند.

آمار توصیفی مربوط به خودپنداره

شاخص های پراکندگی				شاخص های مرکزی		
کشیدگی	کجی	واریانس	انحراف استاندارد	میانه	میانگین	
-۰,۶۳۰	-۰,۴۹۴	۱۱۸,۷۶	۱۰,۸۹	۴۷	۴۴,۰۶	پایه چهارم
-۱,۵۸	۰,۸۳۲	۴۷,۲۸	۶,۸۷	۴۸	۴۶,۵۲	پایه پنجم
-۱,۰۸	۱,۰۷	۵۶,۳۹	۷,۵۱	۴۶	۴۵,۵۵	پایه ششم

جدول توصیفی در فوق مربوط به شاخص های مرکزی و پراکندگی خودپنداره تحصیلی دانش آموزان در مقاطع چهارم، پنجم و ششم تحصیلی می باشند شاخص های مرکزی شامل میانگین و میانه و شاخص های پراکندگی شامل انحراف استاندارد ، واریانس ، کجی و کشیدگی است . با توجه به شاخص کجی و کشیدگی که میزان آنها بین (-۱,۹۶) و (+۱,۹۶) می باشد می توان اینگونه برآورد کرد که اطلاعات مربوط به متغیر ها از توزیع نرمال تبعیت می کند

توصیفی مربوط به پیشرفت تحصیلی

شاخص های پراکندگی				شاخص های مرکزی		
کشیدگی	کجی	واریانس	انحراف استاندارد	میانه	میانگین	

۱,۲۵	۱,۱۳	۰,۶۵۲	۰,۸۰۷	۱۹	۱۸,۶۸	پایه چهارم
-۱,۳۷	۱,۳۷	۱,۰۶	۱,۰۳۲	۱۹	۱۸,۴۳	پایه پنجم
-۱,۳۹	۱,۰۲	۱,۲۷	۱,۱۲	۱۶,۶۳	۱۹,۱۰	پایه ششم

جدول توصیفی در فوق مربوط به شاخص های مرکزی و پراکندگی پیشرفت تحصیلی دانشجویان در مقاطع چهارم، پنجم و ششم تحصیلی می باشند شاخص های مرکزی شامل میانگین و میانه و شاخص های پراکندگی شامل انحراف استاندارد، واریانس، داکجی و کشیدگی است. با توجه به شاخص کجی و کشیدگی که میزان آنها بین (-۱,۹۶) و (+۱,۹۶) می باشد می توان اینگونه برآورد کرد که اطلاعات مربوط به متغیرها از توزیع نرمال تبعیت می کند

فرضیه دوم: بین خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه از آزمون رگرسیون ساده استفاده شد و به این صورت که ابتدا همبستگی متغیرها محاسبه شد که رابطه بین متغیرها به دست آید و پس از آزمون رگرسیون برای میزان پیش بینی متغیر وابسته با توجه به متغیرهای مستقل محاسبه شد.

مربوط به آزمون همبستگی رابطه بین خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی

خودپنداره		
۱	پیشرفت تحصیلی	ضریب همبستگی
۰,۲۲۱	خودپنداره	پیرسون (r)
۰	پیشرفت تحصیلی	سطح معناداری
۰,۲۲۱	خودپنداره	

نتایج جدول همبستگی در فوق نشان می دهد بین خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معنادار مشاهده می شود و میزان همبستگی برابر با ۰,۲۲۱ می باشد و این میزان همبستگی در سطح آلفای ۵٪ با ۹۵ درصد اطمینان معنادار است جهت رابطه نیز مثبت و مستقیم است یعنی هر چه خودپنداره تحصیلی دانش آموزان بالاتر باشد پیشرفت تحصیلی بالاتر است.

مربوط به ضریب تعیین رگرسیون

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعدیل	خطای انحراف از برآورد
۱	۰,۲۱۶	۰,۰۴۷	۰,۰۴۳	۱,۰۱

نتایج جدول فوق نشان می دهد میزان ضریب تعیین رگرسیون برابر با $R^2 = ۴,۷$ می باشد که این میزان نشان می دهد ۴,۷ درصد از تغییرات حاصل از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مربوط به خودپنداره تحصیلی آنها است.

جدول تحلیل واریانس فوق نتایج ضریب تعیین رگرسیون را تأیید می کند و نتایج جدول نشان می دهد F مشاهده شده ($F=۱۴,۳۷$) در سطح آلفای ۵ درصد معنادار است و فرض صفر رد می شود. در نتیجه در فرضیه فوق ضریب تعیین رگرسیون قابل تایید است.

مربوط به معادله خط رگرسیون

مدل رگرسیون	B	بتای استاندارد		T	سطح معناداری
		بتای غیر استاندارد	بتا		
عرض از مبدا (a)	۱۷,۴۷	۰,۳۴۰		۵۱,۳۸	۰,۰۰۰

۰,۰۰۰	۳,۷۹	۰,۲۱۸	۰,۰۰۷	۰,۰۲۸	خودپنداره تحصیلی

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد خودپنداره تحصیلی دارای تأثیر معنادار در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد. با توجه به میزان بتا می‌توان گفت به ازاء یک واحد افزایش در خودپنداره تحصیلی ۰,۲۱۸ درصد پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان افزایش می‌یابد و این میزان پیش‌بینی و با توجه به ضریب آماره $t(۳,۷۹)$ در سطح آلفای ۵٪ میزان پیش‌بینی معنادار است.

نتیجه‌گیری

دکوویچ و میوس، مدلی را برای بررسی تأثیر کیفیت رابطه والدین نوجوان بر خودانگاره نوجوانان آزمایش کردند (یعنی خودارزشی و صلاحیت): آنها نشان داد که چگونه رابطه والدین نوجوان بر رابطه همسالان نوجوانان تأثیر می‌گذارد. آنها فرض کردند که خودانگاره نوجوانان میانجی رابطه میان کیفیت رابطه والدین نوجوان و طبیعت روابط همسالان می‌گردد این یافته‌ها اشاره بر آن دارند نوجوانانی که رابطه صمیمانه تری با والدین خود دارند رابطه بسیار مثبتی با دوستان خود نیز دارند. محمدی فر (۱۳۹۱) در تحقیقی تأثیر مثبت شیوه رفتاری خانواده‌های مقتدر و صمیمی و خانواده‌ها پاسخگو و تأثیر منفی سبک رفتاری خانواده‌های سهل‌گیر و مستبد را بر سلامت روانی دانش‌آموزان و نگرش آنها به روابط انسانی در مدرسه بررسی کرد. یافته‌های این تحقیق به روشنی نشان می‌دهند که شیوه رفتاری خانواده‌ها هم در وضعیت روانی دانش‌آموزان و هم در نگرش آنها به چگونگی روابط انسانی در مدرسه تأثیر می‌گذارد.

یافته اسنن^۱ (۱۹۸۱) نشان داد که نوجوانان شهری که حمایت و کنترل بسیار زیاد و یا بسیار کمی از والدینشان دریافت می‌کنند با توجه به عملکرد اصلی خانواده احتمالاً در خطر مشکلات رشد عقلانی و ذهنی اند. بنابراین توانایی آنها برای پیشرفت در مدرسه کاهش پیدا می‌کند.

بین خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد.

یافته‌ی پژوهش کرول و همکاران (۲۰۰۹) در پژوهشی در رابطه با خودکارآمدی و پیشرفت تحصیلی به این نتیجه رسیدند که دانش‌آموزانی که دارای باورهای خودکارآمدی بالایی هستند قادرند یادگیری خود را مدیریت کنند و در امر تحصیل موفقیت بیشتری کسب می‌کنند (نائینی فرد، ۱۳۹۰). به عبارتی با مشاهده نمرات تحصیلی دانش‌آموزان نمونه آماری که پدر و مادر آنها از این شیوه تربیتی بهره‌جسته‌اند می‌توان دریافت که این شیوه تربیتی نتیجه بهتری را در وضع تحصیلی فرزندان به همراه خواهد داشت.

پژوهشگر در حین تحقیق به این نتیجه رسید که علت معنادار نبودن رابطه سه متغیر در تعامل با هم می‌تواند به دلیل تأثیر دو سویه شیوه‌های تربیتی والدین باشد که در دو دامنه منفی و مثبت در جریان تربیت بوده و منجر به نتایج متفاوت در خودپنداره و پیشرفت تحصیلی می‌گردد.

^۱Snan

پیشنهادها

- 1- در دنیای پر تغییر و پرفراز و نشیب امروزی تأثیر سواد و آگاهی بر تربیت نسل های آینده بر هیچ فردی پوشیده نیست. لذا این نکته ضرورت دارد که والدین نیز همواره علم آموزی را در اولویت و توجه قرار دهند و با رفتار و کردار خویش موضوعات دانش و اهمیت آن را بر کودکان و نوجوان انتقال دهند و همواره علم آموزی و ارزش دانش در صدر قرار گیرد.
- 2- متغیرهای خانه و مدرسه از قبیل شرایط فرهنگی خانواده ها و نظام تعلیم و تربیت و تأثیر جداگانه هر یک بر پیشرفت تحصیلی مورد کنکاش قرار گیرد.
- 3- با توجه به شیوه های تربیتی اعمال شده از سوی پدر و مادر با یکدیگر متفاوت است پیشنهاد می شود که دو پرسشنامه جداگانه مبنی بر سبک تربیتی پدر و مادر تهیه شده و تأثیر تشابه و تفاوت نظرات پدر و مادر بر خود پنداره مثبت و منفی فرزندان مورد بررسی قرار گیرد

محدودیت های تحقیق

- 1- ناآگاهی تعدادی از والدین برای همکاری در زمینه موضوع مورد پژوهش
- 2- گاهی اولیای مدارس به علت عدم دسترسی آسان به نتایج پژوهش به اهمیت تحقیق واقف نیستند.
- 3- مشکلات ناشی از مقررات اداری و اجرایی در مرحله اجرای پرسشنامه و توزیع آنها.

منابع فارسی

- محمدی ، احمد (۱۳۹۸). تأثیر سازگاری و الگوهای فرزند پروری والدین بر تحول روانی اجتماعی دانش آموزان، دبیرستانهای شهر رشت. رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبایی.
- لورا برک (۱۳۹۲). روانشناسی رشد. جلد اول، ترجمه یحیی سید محمدی، چاپ سوم. رشت : نشر ارسباران.
- بهادری و همکاران (۱۳۹۹) ارتباط شیوه تربیتی والدین با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان راهنمایی مدارس ایلخچی، مجله علوم تربیتی، سال سوم _ شماره ۱۰
- محمدی ، پارسا (۱۳۶۸) . (روان شناسی رشد کودک و نوجوان ،رشت، انتشارات بعث.
- رضازاده ، حسن(۱۳۸۱). بررسی ارتباط بین نگرش به شیوه های فرزندپروری، (اقتدار منطقی، استبدادی، آزادگذاری) و ادراک فرزند از آن شیوه ها با مکان کنترل و خودپنداره، دانش آموزان پسر پایه سوم راهنمایی شهر رشت، پایانامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم.
- حسینی ، علی (۱۳۹۵). نحوه رفتار والدین با فرزندان. رشت :انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
- خدای ، علی (۱۳۹۲) . برسی رابطه نگرش های تربیتی والدین با عزت نفس ، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- جمیلی ، عباس (۱۳۹۴) . برسی ارتباط بین کنجکاوی واغنگیزه پیشرفت در دانش آموزان پسر مقطع دبیرستانی شهر رشت . حسین پور، لیدا، (۹۸۹)، مقایسه خود پنداره تحصیلی و میزان یادگیری دانش آموزان مدارس هوشمند و عادی شهر رشت . پایان نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت مرکز.

رنج بردار، سمیرا، (۱۳۹۸). نقش من و شیوه های فرزند پروری بر میکانیسم های دفاعی، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی دانشگاه تربیت مدرس.

ساعتچی، محمود (۱۳۹۳)، روانشناسی عمومی، رشت، انتشارات امیر کبیر.

شولتز، دوان. پی. و شولتز، سیدنی الن، ۱۳۹۳، نظریه های شخصیت، ترجمه ی یحیی سید محمدی، رشت، نشر ویرایش. (انتشار به زبان اصلی، ۲۰۰۵).

عینی، پروین (۱۳۹۵). بررسی رابطه شیوه فرزند پروری با راهبردهای یادگیری و پیشرفت تحصیلی پایه دوم دبیرستان های شهر رشت. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد رشت مرکز.

میکائیلی، نیلوفر. قلیزاده، لیلا. افروز، غلامعلی (۱۳۹۴) ارتباط خودپنداره و فرسودگی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر، مجله ی روان شناسی مدرسه، دوره 1، شماره ۴/۱۰۳.

نادری، عزت الله، سیف نراقی، مریم (۱۳۹۳)، زمینه روان شناسی عمومی، رشت، نشر ویرایش.

نائینی فرد، زهرا (۱۳۹۸). بررسی رابطه سبک های فرزند پروری با خود کارآمدی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، دانشگاه علوم انسانی و اجتماعی کاشان.

هاشمی، رضا، حجاریان، محمود (۱۳۹۷). بررسی رابطه شیوه ای فرزند پروری با پیامدهای روانی ناسازگار آنها در شهر رشت، روان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی استان مازندران.

Marina Matejevic, Dragana Jovanovic, Marija Jovanovic (۲۰۱۴). Parenting style, involvement of parents in school activities and adolescents' academic achievement. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* ۱۲۸. ۲۸۸ – ۲۹۳

Academic self- - Frédéric Guay, Catherine F. Ratelle, Amélie Roy, David Litalien. (۲۰۱۰). concept, autonomous academic motivation, and academic Achievement: Mediating and Differences ۲۰, ۶۴۴-۶۵۳ additive effects. *Learning and Individual*

C. RUTH SOLOMON AND FRANÇOISE SERRES. (۱۹۹۹) EFFECTS OF PARENTAL Child VERBAL AGGRESSION ON CHILDREN'S SELF-ESTEEM AND SCHOOL MAR ۲۳, No. ۴, pp. ۳۳۹-۳۵۱). *Abuse & Neglect, Vol*

metaanalysis - Chiungjung Huang. (۲۰۱۱). Self-concept and academic achievement: A - ۵۰۵-۵۲۸ ۴۹. of longitudinal relations. *Journal of School Psychology*

Parentin Skills -Bita Ajilchi, Ahmad Borjali, Masoud Janbozorgi. (۲۰۱۱). The Impact of a Self-Esteem Level ۱). *Procedia - Training Program on Stresse. Mothers and Their Children's Social and Behavioral Sciences* ۳۰. ۳۱۶ – ۳۲۶

- Sevda Aslan. (۲۰۱۱). The analysis of relationship between school bullying, perceived Behavioral Sciences parenting styles and self-esteem in adolescents. *Procedia - Social and - ۳۰. ۱۷۹۸ – ۱۸۰۰*

Bita Ajilchi a, FLor Rezaei Kargar, Monir Kalantar Ghoreishi. (۲۰۱۳). Relationship Between their Children's Self -Esteem. *Procedia - the Parenting Styles of Overstressed Mothers with ۸۲. ۴۹۶ – ۵۰۱ Social and Behavioral Sciences*

Frances E. Aboud, Daisy R. Singla, Md Imam Nahil, Ivelina Borisova. (۲۰۱۳). - Effectiveness of a parenting program in Bangladesh to address early childhood health, ۹۷. ۲۵۰-۲ growth and development. *Social Science & Medicin*